

«ZIAT» Ғылыми-әдістемелік орталығы
Научно-методический центр «ZIAT»

«ҚАЗІРГІ ЗАМАННЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ» атты
IV Республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция

«АКТУАЛДЫҢЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОСТИ»
IV заочная Республиканская
научно-практическая конференция

МАТЕРИАЛДАР ЖИНАЛҒЫ
СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

Астана 2017

«Қазіргі заманның өзекті мәселелері»
«Актуальные проблемы современности»

Научно-методический центр «ZIAT»
«ZIAT» Ғылыми-әдістемелік орталығы

«ҚАЗІРГІ ЗАМАННЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ» атты
IV Республикалық ғылыми-практикалық конференция

«АКТУАЛДЫҢЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОСТИ»
IV заочная Республиканская научно-практическая конференция

СБОРНИК
Материалов
IV заочной Республиканской
научно-практической конференции
апрель 2017 года

АСТАНА 2017

аутизмды дағдыны, а тақжә с их ролдигеиәми тәрбуәт значительных энергетических затрат. Но завоевать доверие самого недоверчивого, закрытого ребенка – дорогого стоит. Очень радует, когда ребенок с удовольствием приходит на занятия и не хочет уходить из кабинета. Когда несколько обнимает тебя и дарит свою улыбку. Как сказал педагог и философ Р. Шнайдер "Эти дети приходят проверить нас на человечность". И поэтому всем тем, кто хочет помочь "детикам дождя", хочется пожелать терпения и понимания тех, кто никак не похож на нас.

ЖОҒАРЫ СЫҢЫШ ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ЕСТЕ САҚТАУ ҚАБІЛЕТІН ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯ АРҚЫЛЫ ОҚЫТА ОТЫРЫШ БИОЛОГИЯ ПӘНІН ЗЕРТТЕУ

Молдыбақызы Мадина, Асқабайева Әдема

*ал-Фараби атындағы ҚазҰУ биология және биотехнология факультетінің
биология және биотехнология кафедрасының І-курс магистранты, 9 сынып*

оқушысы Алматы қаласы

*Ғылыми жетекшілері: Аманбаева Тұңғаш Қанапия, Ерназарова Айна
Ерешқызы, №49 ЖББМ-тің химия-биология пәні мұғалімі, ал-Фараби атындағы ҚазҰУ-
нің биология және биотехнология факультетінің биология және биотехнология
кафедрасының аға оқытушысы, б.ғ.к.*

Әр оқушының сабаққа зейін аударуы, мәліметті есте сақтауы, білім тұрағын ойлау қабілеті тұрғыдан болады. Бұл оқушылардың жеке даму барысында психфизиологиялық күйлерінің қалыптасуына байланысты. Кейбір оқушылар арасында пәнге қызығушылық байқалмай зейін аударуы төмендейді, есте сақтау қабілеті төмендейді. Бұған себеп ретінде өткізу барысында оқыту әдісінің дұрыс құрылмайы, сабақтың мазмұнының дұрыс болмауы. Кейбір мәліметтер бойынша оқушылар арасында психикалық денсаулықтарының бұзылғандығы байқалған. Бұған түрлі себептер бар, қотам мен отбасындағы жағдайлар, жанжалдар, экологиялық, экономикалық нормалардың сақталмауы, мектеп пен отбасы тәрбиесінің кемшіліктері, эмоциялық және сенсорлық қарым-қатынастар мен қажеттіліктердің жеткіліксіздігі. Бұл фактілерді еске ала отырып, оқушылардың денсаулығына аса назар аударып, психфизиологиялық көрсеткіштерін зерттеп, оқу үрдісіне дифференциалды әдіс қолдана отырып, оқушылардың оқу процесіне белімделуін қалаталап, олардың танымдық қабілеттерін дамыту мектеп пен отбасының басты міндеті[1-2].

Бейімделу мінез-құлқының негізін оқу және ес процесстері құрайды. Нейробиологиялық есте сақтауы рефлекстің, түйсіктің, импринтінгің тұрақтылық көрсететін генотиптік ес және жеке даму барысында ақпаратты жасауды және сақтауды қамтамасыз ететін ми механизмі, фенотиптік ес түрлеріне бөлінеді. Оқу және ес ақыратымайтын процесстер болып табылады. Оқу білімнің арқашан өзгеруін, толықтырылуын, жаңа дағдыларға ие болуды қамтамасыз етеді.

Естің оқудан айырмашылығы ол ақпаратты сақтап қана қоймай, ақпараттың шығарылуы механизмінде де ие. Осы механизм арқылы сақталған ақпараттың қолданылуы және оған мүмкіндік қамтамасыз етіледі. Ақпараттың қолданылуы механизмін тұрағы тек онан оқыл үйренуде тудылатын ассоциацияларға негізделгені белгілі.

Ес және оқудың құрылымды-функционалды негізіне келетін болсақ, ес барлық түрі (сенсорлық, қысқа және ұзақ мерзімді) функциональді көзқарас бойынша ар түрлі құрылымды және механизмдері бар ми процесстермен қамтамасыз етеді. Ес не уақыт бойынша дамиды динамикалық қызмет ретінде, не мылдан кенісетінде орналасқан

күрделі ұйымдасқан материалдық құрылым ретінде қарастырылады. Функциональді жүйенің сипаттамасы (А.А.Ухтомский «функциональді атазаар») ес функциясының энграмма функциясының процесінде түрлі ми түзілістерінің құрылуынан және естің, оқудың құрылымды-функциональді негізін құрайды. Энграмманы жасайтын жүйелердің таптырылсының болуы динамизм және көп қиындықтың болуына байланысты. Энграмманы құрылуы ми түзілістерінің кең айналымы қатысатын күрделі динамикалық құрылым болып табылады.

Оқу процесі кезінде қыртысты-қыртысасты құрылымдарда қозған белімдерінің кеністік орналасуының моделі жасалады және іске қосатын стимулы (шартты, мотивациялық, сөздік, т.б.) кіріскенде шартты әрекеттің соңғы маманданған нәтижесін айқындайтын қозған белімнің энграммасы орындалады.

Ассоциативті байланыстың тұйықталуы механизмдеріне қыртысты-қыртысасты құрылымның қатысуы, энграмманың қалыптасуы бір жағынан - мылдан мамандандырылған және маманданбаған жүйесінде тітіркендіртіш процесі прудациясының пайда болуына, басқа жағынан – бір нейронда ар түрлі импульстер көнергенциясының сенімді бекітілген фактілеріне негізделгені[3].

Ес адамның ар алуан іс-әрекеттерімен байланысты болып, тіршілікте аса маңызды қызмет атқаратын боғандықтан, оның түрлері мен көрінестері де ар қиы. Психикалық белсенділік сипатына байланысты ол қиын-қозғалыс есі, эмоциялық-сөздімдік ес, бейнесі-көрнекілік ес және сөздік-мағыналық (логикалық) ес болып бөлінеді. Іс-әрекеттің мақсат сипатына қарай еркіт ес, еркіс ес болып бөлінеді. Естің кейбір түрлері арнайы аспап – мнемонетр арқылы өлшенеді. Бейнесі-көрнекілік ес зағатар мен құбылыстардың қасиеттерін, нақты бейнесін ойда қалдырып, қайта жантыруға айқын көрініс береді. Сөздік-мағыналық (логикалық) ес ұғым, пікір, ой қорытындыларды сияқты түрлі пішімдер арқылы із қалдырып отырады. Ойдың қандай формасы болса да тілмен, сөзбен байланысты. Естің бұл түрінің сөздік-мағыналық (логикалық) деп аталуы ес сандықтан Сөздік-мағыналық ес оқушылардың білім жүйесі мен оқу материалдарының есте сақтауында жетекші мәнге ие. Естерді еркіт ес және еркіс ес деп бөлуді орындауда тиісті әрекеттердің маңыздылығы мен қажеттілігіне байланысты. Белгілі мақсат қоймай-ақ, арнайы есте қалдырмай-ақ есте сақтау мен жантыру, еске түсіру еркіс ес деп аталады. Егер мақсат қотың болсақ, онда бұл еркіт ес болады. Қажетті материалдар мен нәрселерді есте сақтау үшін адам тиісті әдіс-тәсілдер қолданып, оны қалай да қалдырып қалдыруды мақсат етеді. Бұл сол әсер еткен нәрселер ізінің есте берік қалуы деп аталады[4-6].

Мәліметтің жиналауына байланысты ес – жеке бастың, тұқым қуалаған қасиеттердің нәтижесі деп те айтуға болады. Мәліметті сақтау мерзіміне байланысты, ес – қысқа және ұзақ мерзімді болып бөлінеді. Қысқа мерзімдік ес жүзіме импульстерінің нейрондар тізбегі бойымен өтіп, біраз уақыттан кейін ұзақ мерзімдік еске айналады, яғни мәлімет сақталып, нығайды.

Ұзақ мерзімдік ес нуклеотидтерде синтезделіп, нуклеин қышқылдарында (РНҚ мен ДНК) программаланады.

Қысқа мерзімдік ес баллада 3-4 айдан кейін іске қосылады. Балаңның жасын ұлғайған сайын есте сақтау мерзімі артады. 2 жаста – бірнеше айға, 4 жаста – бір жылдан аса, 5 жаста – өмір бойына есте сақтай алады.

7 жасқа дейін еркіс еске сақтау қабілеті, одан әрі қарай еркіт еске айналады. Оның дамуында жыныстық айырмашылық байқалады: ер балалардың есі 10 жастан бастап жақсы дами бастайды, ал қыз балаларда 11-14 жастар арасында жоғары болады. 14 жастан әрі қарай еске сақтау қабілеті ер балалар мен қыз балаларда бірдей дәрежеде қалыптасады[7].

УЛК 373
ББК 74.26
К16

«ҚАЗІРГІ ЗАМАННЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ»: ОҚУШЫЛАР, СТУДЕНТТЕР МЕН МАГИСТРАНТТАРЫНЫҢ ІV РЕСПУБЛИКАЛЫҚ СЫРТТАЙ АТҚАЗЫЛҒАН ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ КОНФЕРЕНЦИЯСЫНЫҢ МАТЕРИАЛДАР ЖИНАҒЫ (СМҚР, 2017 ЖЫЛ) – АСТАНА, 2017. - 123б
«АКТУАЛДЫҢЫ ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОСТИ»: Сборник материалов ІV заочной Республиканской научно-практической конференции школьников, студентов и магистрантов (апрель, 2017 год). - Астана, 2017. - 123с.

ISBN 978-9965-452-43-7

Конференцияның басты мақсаты оқушылардың, студенттердің шығармашылық және интеллектуалды дамуына ықпал ету, ғылыми-зерттеу және жобаларға араласу, олардың кәсіби бағдарлауына көмектесу.

Бұл жинақ мамандарға, оқытушыларға, магистранттарға, студенттерге және оқушыларға арналған.

Конференция жүргізілетін мақсаты оқушылардың, студенттердің шығармашылық және интеллектуалды дамуына ықпал ету, ғылыми-зерттеу және жобаларға араласу, олардың кәсіби бағдарлауына көмектесу.

Бұл жинақ мамандарға, оқытушыларға, магистранттарға, студенттерге және оқушыларға арналған.

За содержание материалов несут ответственность авторы.

ISBN 978-9965-452-43-7

УЛК 373
ББК 74.26

27	Моғалдықықызы М., Асқамбаева А. Жатары сынып оқушыларының есте сақтау қабілетін жаңа технология арқылы оқыта отырып биология пәнін зерттеу	71
28	Мухамбетжанова З.Ш. Роль мотивации в изучении иностранного языка	75
29	Накай А.А. Лабораториялық дерісті оқытуда ақпараттық технологияларды қолдану	78
30	Нұрмунова А. Кәсіпорынның қаржылық тәуекелділігінің ерекшеліктері	81
31	Нұрмунова А. Кәсіпорынның қаржылық тәуекелділігінің моделдері мен әдістері	83
32	Софиева А.К. Сложные системы: особенности организационного развития в современном менеджменте	85
33	Такеева К.К. Ситуационный подход к стилям руководства	89
34	Такеева К.К. Стиль руководства: сущность, требования к нему в современных условиях	92
35	Туманбаева Ш.М. Развитие корпоративного управления в Республике Казахстан	95
36	Түменбаева К.Н. Бірнеше тіл білу – заман талабы	99
37	Үмбеталиева С.Н. Сөйлемнің ішкі тұрпалық-мағыналық құрылысындағы морфемалардың қолданысы	101
38	Үргешева Н.К. Жаңа ақпараттық технологияларды математика пәнін оқытуға пайдалану ерекшеліктері	104
39	Усович Р.М. «Коллаген – отражение во всех гранях»	107
40	Үгербаева А.А. Методы оценки эффективности инвестиционных проектов»	109
41	Шалдынбай Е.Н. Казахстан Республикасындағы мұрагерлік құқықты қабылдау және оған қойылатын талаптар	113
42	Щербина О.В. Применение новых технологий и активных методов обучения в преподавании экономических дисциплин	117
43	Ысқақова Ж. Инвестициялық қызметті мемлекеттік реттеудегі шетелдік инвестицияның маңызы	119
44	Ысқақова К. Лизинг – инвестицияны орта мерзімді қаржыландырудың әдісі ретінде	121